

cepljenja kaj škodovala, ni misliti; kajti ako bi to bilo, ne upotrebovala bi se oboja smola dandanes že po vseh večih drevesnicah na Nemškem, Francoskem itd. Mrzla smola se pa more bolj priporočati kakor goroka, al to le zaradi prostejše rabe, ker je ni treba še le segrevati.
D.

Kdaj je lov divjačine prepovedan.

V doljni Avstriji so ravnokar dobili deželno postavo, po kateri se divjina ne sme niti loviti niti streljati v tem-le času:

1. Divji kozel (gams) od 1. februarja do 30. junija.
2. Divja koza od 1. decembra do 15. avgusta.
3. Srnjak od 1. marca do 30. aprila.
4. Srna od 16. decembra do 15. septembra.
5. Srna mlada od 1. maja do 30. septembra.
6. Zajec od 16. januarja do 15. avgusta.
7. Fazán od 1. februarja do 31. avgusta.
8. Jereb in jerebica od 1. januarja do 15. julija.
9. Prepelica od 1. novembra do 15. avgusta.
10. Divji petelin od 1. junija do 31. avgusta.
11. Divja kokoš celo leto.
12. Škarjavec (mali divji petelin) od 1. junija do 31. avgusta.
13. Škarjevka (mala divja kokoš) celo leto.
14. Veliki jereb in velika jerebica od 1. marca do 31. avgusta.
15. Divja rasa od 1. marca do 15. junija.

Jajca iz gnjezd pobirati je tudi prepovedano. Prestopki te postave se prvokrat kaznujejo s 5 do 25 gld. drugi pot pa ali če je kdo divjine polovil, do 50 gold

Dve reči našim sadje- in murborejcem.

Dva naša rodoljuba sta ponudila sadje- in murborejcem darila:

Gospod grof Barbo v Rakovniku na Dolenskem je v občnem zboru družbe kmetijske murborejcem prav lepih murbovih dreves ponudil brez plačila. „Novice“ so takrat oglasile to domoljubno ponudbo, al ker se je dosihmal oglasilo celó malo kmetovalcev in učiteljev ljudskih šol za to lepo pripomoč (morebiti da so prezrli ta oglas), zato ga ponavljamo danes z dostavkom, naj se brž oglasi pri gosp. grofu za drevesa, kdor jih želi, da letos ne bode prepozno.

Župan Vrhniški gosp. Alojzi Jelovšek pa, ki je v „Novicah“ ponudil cepičev najzlahnejših hrušek in jabelk, je prejel toliko oglasov za-nje, da je vredništvo naprosil, naj naročnikom povemo, da jih po vrsti oglasov letos pošlje, kolikor bo le mogel, druge pa se je zapomnil, da jim jih pošlje prihodnje leto.

Priporočilo Schmidtove vrtnarije v Ljubljani.

Te dni sem z gosp. dr. J. Bleiweisom obiskal vrt umetnega vrtnarja gosp. Karola Schmidta v Karlovškem predmestju nasproti Samasovi zvonariji na Dolenski cesti. Začudila sva se obili zalogi mnogovrstnih semen za vrte, polje in senožeti. Videla sva tudi lep krompir, različno drevje, ogromno število mnogoličnih vrtnih rož itd. Naj se tedaj do marljivega gosp. Schmidta obrne, kdor iz njegove bogate zbirke, ki jo v ličnem katalogu naznanja, kaj potrebuje.

Schollmayr.

* Za pašo čebelam imam 6 centov prav dobrega medú v kibljah po 60 do 80 funtov na prodaj.
V Ljubljani. Fr. Souvan.

Ozir po domovini.

Potopisne črtice po Gorenskem.

Spisal Podlipčan.

Ni davno, ko me je pot peljala skozi Škofjo Loko na Gorenskem, ktera je zarad železnične lege pogostoma imenovana. Ker pa sem ondi rojen, me mika par besedi reči o položaji tega mestica v političnem in trgovinskem obziru.

Nekdaj je bil po naši ljubi Avstriji (in današnji rajhsrat zopet isto namerava) glavni namen, ponemčiti vse zavode njene. Zato ni smel nikdo v šoli drugače ko nemški govoriti. Ker maternega (slovenskega) jezika nismo imeli, nemškega pa nismo znali, si vsak lahko misli, koliko se je mladina v taciš šolah naučila. Kar se tega tiče, bila je Loka prvo mesto, v katerem so surovi učitelji neusmiljeno nemško kljuso jahali; delali so s steklenim oslom in palico, kar so le mógli. Ostalo je od onega časa v Škofji Loki nekoliko taciš vitezov, kateri še zdaj po otročje jahajo nemčurskega konja na palici. Al pokazalo se je pri zadnjih volitvah v mestni zastop, da njih stari kožuh so že mógli oglodali in da ne drži več mraza, akoravno so birokrati kurili, da bi Ločani po nemčurskih Trilerjevih goslih plesali. Skrivaje se pod meglo „liberalizma“ kažejo politične reve, da od liberalizma nič družega ne vedó, nego zasmehovati svetinje naše vere, naravne pravice naroda slovenskega zatirati in škiliti v „sveto“ jim Prusijo. Tem liberalcem profet pa je notár Triller. On je tisti pisar, kateri v Ljubljanski „Tagblatt“ izmečke nemške kulture vliva. Nemčurska peščica je zato vse svoje kite napenjala, da bi mu ta njegov trud poplačala s prestolom županskim; al padel je in se tako pobil, da mu neki še zdaj mrzle okladke pokladajo na rane. Narodna zavest pa čedalje globokeje korenine poganja v Škofji Loki in že v drugo je voljen spoštovani mož gosp. Mohar za župana.

Škofja Loka v obrtniji in trgovini se bo začela sčasoma zopet povzdigovati, kakor hitro dobí Kranjska dežela zvezo s Trstom po nameravani železniški črti, za katero celi Trst, razen židovske kupčijske zbornice, gojí velike simpatije.

Edini Loški okraj zaklada do sedaj Trst z dobrim platnom, katerega bratje Štalic na široko in dolgo po morji razpošiljajo. Tu bi se tudi dale po razumnem strokovnjaku napraviti mnoge tovarne (fabrike) na primer, za glavnike, izdelovanje lesenega orodja, izdelovanje železa in orodja vsake vrste in več taciš reči. Škofja Loka bode sčasoma središče postala, kajti križalo se bode tó več železnic; samo tega se bojim, da ne bi tako lepe prilike ptujci sebi na dobro obrnili, domačini pa roke križem držali in gledali, kako si tujec žepe polni. Zato pozor, vrli Ločani! premislite zlati izrek, da „čas je zlato“.

Da je v Loki vse ugodno za tovarne, to priča obilost vode in lega. Bregovi vode so v nekaterih krajih s skalovjem obdani, da voda teče po naravni strugi, kakor da bi bila vsekana; kjer pa voda tovarne goni, ondi se prihrani mnogo denarja, ki se potrosi za tovarne, katere para goni. Koliko moke se na Angleško in Francosko vsako leto izpelje, sosebno iz Kranjskega, to vidimo v Trstu vsaki dan. Mlini, kakor g. Jugovica iz Kranja, potem iz Mengša in parni mlin iz Ljubljane so pridni v izvaževanju moke. V Škofji Loki tudi bi lahko bilo, tó se stekate dve vodi, Poljanska in Sevska Sora; za stavbe ne manjka kamenja niti lesa, apna, vse se lahko dobí.

Škofja Loka je 16. in 17. stoletja bila prav živo trgovsko mesto, kajti bila je bližnja pot iz Italije

v Avstrijo; oni čas so nosili na tovorih blago, ker bile so poti slabe in ne za vožnjo napravljene.

Ako greš, dragi čitatelj, po Loki, opaziš, da ima še vsaka stara hiša, na zgornjem kakor spodnjem trgu zraven vhoda še druga vrata, za četrti del od spodaj zazidane za prodajalnice. Kupčija je v starodavnih časih jako cvetela; al hude vojske turške so vničile tudi na Kranjskem vse, kajti sinovi dežele so v bojih poginili ali bili so v sužnost odpeljani. Tako še dandanes pripovedujejo stari ljudje, kateri so ta poročila ohranili.

Zdravi zrak, dobra voda in lepa okolica: vse daje Loki romantičen značaj. Vse to zagotavlja „pisani Loki“ boljše prihodnost, ako le Ločanje hočejo čas v dobro porabiti. Ne moremo pa vendar zamolčati, da ravno v Loki je gnjezdo starokopitnežev in slavofobov; nekatere krčme so prav fabrike nemčurstva, med katerimi zvonec nosi „schwarzer Adler“; njen krčmar jo le po nemški rad zarobi, ako le vé, da človek, kterege ima pred seboj, hudiča po nemški zna imenovati „Teufel“. V spodnjem trgu v pivarni pa je v drugi sobi „svetišče“, kamor birokracija in Loška nemčurska inteligencija zahajate; tu so se prebavile že marsiktere kosmate batine na narodno stranko. Gospodinja te pivarne je dobra, prav vljudna gospá, al njen naslednik sin se štuli za nemškega liberalca, čeravno o tem toliko veljá, kakor zajec pri bobnu; on je toraj politična ničla v zvezi z baharijo, zato ga nemčurji imajo na limanicah.

Najbolj prijazno prenočišče je „pri zlati kroni“; tu je izvrstna postrežba v vsem; gospodar, že star mož, je narodnjak, da je veselje bivati v taki hiši, ki celi Kranjski čast dela.

To so na kratko popisani vtiski, ki jih je naredila na-me Škofja Loka. Naj bi v desetih letih Loka zopet postala, kar je nekdanj bila: premožno mestice in domač kraj — brez marog nemčurskega tujstva!

Politične stvari.

0 stranki pravice ali pravni stranki Avstrijski.

(Dalje.)

Vprašanje. Kako pa Avstrijska pravna stranka skuša svoj namen doseči?

Odgovor. Ustanovila si je v shodu veljavnih mož svoje stranke 8. in 9. oktobra lanskega leta na Dunaji skupna načela, po katerih složno hoče postopati. Program njen se razteza 1. na državno pravne zadeve, 2. na cerkvene zadeve, 3. na narodne zadeve, 4. šolske zadeve in na bistveno delovanje v tem in unem.

Kar se tiče državnopravnih zadev, se pravna stranka (stranka pravice) poteguje

1. za vzdržanje, edinstvo in nerazdeljivost cesarstva Avstrijskega pod vladarstvom Habsburške rodovine na podlagi pragmatične sankcije,

2. za vzdržanje samostojnosti in zgodovinskega prava vseh posameznih dežel,

3. za organični razvitek celega cesarstva in posamesnih dežel, za red javnega prava v deželni in državni ustavi na kristijanski podlagi. —

K 1. načelu:

Vprašanje. Kaj je pragmatična sankcija?

Odgovor. Pod pragmatično sankcijo se razumeva ona temeljna postava v Avstrijskem cesarstvu, ktera določuje nasledstvo vladarjev v cesarski rodovini Habsburški in po kateri se dežele, ki so popred sicer skupnega vladarja imele, a med seboj niso v ni-

kakoršni vredjeni zavezi stale, združujejo v eno in nerazdeljivo državo.

Vprašanje. Kako pa je postala pragmatična sankcija?

Odgovor. Pragmatična sankcija se je naredila z dogovorom med Karolom VI., zadnjim naslednikom rodovine Habsburške, in pa med zastopi posameznih dežel, katerim je on vladar bil.

Vprašanje. Kako pa se je to godilo?

Odgovor. Tako-le: Karol VI., kralj Ogerski, kralj Česki, nadvojvoda Avstrijski, Štajarski, Kranjski itd. je stanovom vseh posameznih dežel, ki so nekdanj bili nekako to, kar dandanes deželni zbori, poslal predlogo z željo, naj jo sprejmejo in s tem sprejetjem jej podelijo moč državne pogodbe, ki se po latinski pravi „pragmatico sancta“, in pa moč zmirom veljavne postave („lex semper valitura“). Stanovi posameznih dežel so to jim poslano predlogo v posvèt vzeli in sklenili jo sprejeti.

Vprašanje. Ali pa še veljá pragmatična sankcija, ki se je naredila že blizo pred 150 leti?

Odgovor. Da! Sedanji vladar, presvitli cesar Franc Jožef I. se v svoji diplomi od 20. oktobra 1860. l. izrekoma sklicuje na pragmatično sankcijo, rekoč, da je ona „od postavnih stanov posamesnih dežel sprejeta veljavna, državna, temeljna in rodbinska postava“.

Ker si je tedaj pravna stranka pragmatično sankcijo na čelo svojih vodil zapisala, zato je hudobno sumičenje in obrekovanje, ako jej nasprotniki naši podtikujejo, da namerava razcepljenje skupne države v posamesne kose. Cesarstvo avstrijsko mora skupno ostati, posameznim deželam pa naj bode zavarovana samostojnost in zgodovinsko lastno pravo, to se pravi: vsaka dežela naj vživa po ustavi njeni jej lastne pravice; pod geslom teh pravic naj se vlada vsaka dežela in zadeve svoje dežele oskrbuje, kajti to je zgodovinsko.

Zgodovina namreč kaže, da vse dežele, iz katerih dandanes obstaja cesarstvo Avstrijsko, so bile nekdanj za-se, druga od druge neodvisna, s svojimi pravicami in posebnostmi, in take so ostale tudi takrat, ko so pod cesarjem Ferdinandom II., bodi-si po pogodbah, bodi-si po podedovanji ali drugače pod skupnega vladarja prišle; v tem zdruštvu so si ohranile svoje pravice, lastnine in ustave. Tudi takrat, ko so bile po pragmatični sankciji v skupno državo združene, se ni od nobene dežele zahtevalo, naj bi popustila zgodovinske svoje pravice; a tudi se ni samovoljno nobena dežela odpovedala tem pravicam.

In na pravoveljavni poti tudi nikdar niso bile ustave posamesnih dežel odpravljene. Res pa je to, da nekteri vladarji so po razmerah časa sèm ter tjà kaj premenili, kar jim ni bilo po všeči; al v obče so bili vladarji Habsburški vendar mož beseda onih obljub, ki so jih izrekovali pri poklonstvu deželni stanov, in cesar Ferdinand II., ki je v svoji oporoki nerazdeljivost pod svojo krono zedinjenih dežel svojim naslednikom kot hišno postavo zapustil, jim je takrat tudi živo na srce položil spoštovanje in vzdržavanje posamesnih deželni pravic. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* Čujte tudi ve, naše gospé in gospodičine! „Novice“ so unidan povedale marsikaj o blagem srcu, ki ga je do ubozih imela nedavno umrla cesarica Karolina Avgusta; naj danes po „Obzoru“ povedó, kako je ona mislila o narodnih zadevah. — Magjarsk časnik „Magyarország és a nagyvilág“ pripoveduje iz njenega življenja sledečo črtico. Leta 1817. prišel je